

ПРЕГЛЕД ЧАСОПИСА

THE ECONOMIC JOURNAL, London, Vol. LXIII, № 252, December 1953. — Lord Brand: *A Banker's Reflections on Some Economic Trends*. У чланку, односно претседничком говору одржаном на седници Краљевског економског друштва аутор излаже свој традиционално либералистички став у економској проблематици. — B. C. Swerling: *Buffer Stocks and International Commodity Problems*. Велике невоље које погађају међународна тржишта услед краткорочних осцилација цена натерале су читав низ економиста англосаксонских земаља да предложе идеју о нагомилавању робе од стране међународних организација, које би ову робу продавале кад цене скачу а куповале кад цене падају, чиме би се постигло антициклично дејство. Међутим, ауторова је намера да покаже и са економске и са политичке тачке на какве све тешкоће наилази једна оваква организација: различити интереси произвођача стерлиншких и доларских сировина; појава нових артикала на светском тржишту и избацивање старих; разлика између прехранбених и индустријских сировина; нееластичност производње сировина. Са политичке тачке: питање лагеровања стратешких сировина; сукоби између разних земаља по питању извесних артикала. Аутор закључује да већ постоје институције и начини на које се текући проблеми трговине решавају од случаја до случаја и од земље до земље, те да треба више очекивати од изолованог решавања неголи од једног свеобухватног предлога. — S. J. Prais: *An Estimation of Equivalent-Adult Scales from Family Budgets*. Користећи материјал анкете о породичним буџетима која је извршена у Британији 1937—38 израдио је аутор табеле којима је утврдио однос потрошње одраслог мушкарца (узетог као једна цела јединица) према одраслој женској особи (0,88 јединице), према деци претшколског доба (око 0,57), и према бебама до једне године (0,35). Израчунавање треба да послужи за планирање трошења издатака нових чланова породице. — C. F. Carter: *A Revised Theory of Expectations*. Аутор полемише се професором Шеклом који је поставио оригиналну теорију. Цела ствар се креће на терену објективне психологије предузимача у погледу одлучивања на улагање, и за дугорочна разматрања не може имати онолики значај колики се тврди да има у статичким анализама. Из чланка се види да је у високо развијеним земаљама инвестирање преко папира на берзи значајна врста привредног инвестирања. — T. Morgan: *Distribution of Income in Ceylon, Puerto-Rico, the United States, and the United Kingdom*. На основу интересантног материјала о локалним схватањима богатства, аутор је дошао до закључка да су разлике у доходима знатније између појединих друштвених група у неразвијеним земаљама, Цејлону и Порто-Рику, неголи у САД или у В. Британији где је уједначавање најдаље дотерало. Доходци су мање изложени дејству уравнивања у „традиционалним друштвима“, неголи у индустријско-трговачким. Тамо и даље постоје велики поседи, слабе васпитне могућности за сиромашне, висока интересна стопа, и монополистички положај трговаца. Закључак је да низак доходак, тј.

сиромаштво спречава да се у дотичним земљама изврши нивелисање доходака. Треба прво подићи доходак радом и већом продуктивношћу, а не социјалним мерама — па тек онда говорити о покушају уравнјивања доходака. — *A. L. Wright: A Note on Disequilibrium and the Effects of the Elasticities of Supply and Demand.* Аутор се укратко бави питањем повраћаја на равнотежу на тржишту. Посматрао је дејство еластичности тражње (које се јавља непосредно), и еластичности понуде (које се јавља тек на дути рок). Цене и количине су узајамно зависне с тим да на почетку сваког периода количина одређује цену а на крају периода цена одређује количину. Цело се разматрање компликује увођењем појма иновације у анализу, тако да и количина понуђене робе постаје независна променљива. Закључак је да ће равнотежа бити нестабилна ако је еластичност тражње већа од еластичности понуде. Чланак је врло апстрактан без конкретнoг материјала.

П. Михаиловић

ÖSTERRECHISCHE ZEITSCHRIFT FÜR ÖFFENTLICHES RECHT, Wien, Bd. VI, H. 1, 1953. — *E. Sauer: Die völkerrechtliche Bedeutung* челик склопљеног 18 априла 1951 изражена су различита гледишта о *der Montanunion*. Поводом уговора о Европској заједници за угља и његовом карактеру као и о значају стварања те организације. Ова нова установа уноси нове елементе у међународни правни поредак и односе између појединих земаља. — *Friedrich Nowakowski: Zum Problemkreis der Geltungsbereiche.* Аутор указује на сложеност проблематике о тзв. сфери важења правног правила и на неоснованост упрошћеног схватања које је уобичајено не само у свакодневной употреби тог појма, него и у научној литератури. Осврћући се на поставке Ф. Ермакоре истиче да се питање о сфери важења норме у просторном, временском, персоналном и материјалном смислу не односи само на хипотезу, како мисли Ермакора, него и на санкцију; такође, мора се сам појам важења схватити двојако: као позитивност, тј. чињеница постојања правила као таквог, и као одређена садржина захтева „треба“. — *Ignaz Seidl-Hohenveldern: Die österreichische Staatsbürgerschaft von 1938 bis heute.* Разматра питање о аустриском држављанству грађана после анексије Аустрије и касније пропасти Трећег Рајха. Заступа се теза да је Аустрија била у положају окупиране државе. — *Felix Ermacora: Über die Souveränität.* После кратког прегледа развоја неких схватања (Бодена, Русоа, Ватела) набројане су основне правне карактеристике суверенитета, а подробније су расправљана питања о носиоцу суверенитета (то је држава схваћена као правно лице), о његовом основном значењу и садржини. Суверенитет није ништа друго до спољна државна независност. Независност државе споља и суверенитет су идентични појмови. Данас је та независност ограничена међународним поретком, али не и повређена. Јер повреда суверенитета може настати само актима и радњама који немају основ у међународном праву, већ у националном праву неке друге државе. — *Paul Heinrich Neuhaus: Zeit- und Geistesströmungen im internationalen Privatrecht.* Образлаже се идеја о превазилажењу индивидуализма и све већем испољавању колективизма у међународном приватном праву што се доказује бројним чињеницама. — *Barna Horvat: Neuere Richtungen der Rechtsphilosophie in den Vereinigten Staaten und in Skandinavien.* Правна филозофија за последњих 10—15 година у САД и у скандинавским земљама показује тенденцију развитка у правцу реализма који је тамо већ превладао. У САД потиснут је плуралистички прагматизам од стране социолошке јури-

спруденције, реализма и идеализма. Изложена су схватања најистакнутијих писаца. J. Stone посматра право у вези с постојањем разних група и остваривања минимума животног стандарда за све; правичност је функција три променљива фактора: потреба које су заштићене правом, затим расположивих средстава и најзад задовољавања поменутих потреба. Cairns се бави поред социолошког и филозофским испитивањем права. Да се не би свела на просту технологију, правна наука треба да узме за полазну тачку не само право, већ људско понашање као такво у вези са фактором нереда. Hall се истиче на пољу правне социологије (напр. објашњењима појаве крађе). Иако је у основи реалиста, он се приближава идеализму, јер каже да је право „посебан спој облика, вредности и чиница“. Sahn сматра да су за право важни биолошки, психолошки, религиозни и рационалистички моменти људске личности. Он нарочито подвлачи значај осећања неправичности код човека и уопште проблем његове слободе у друштву. — Што се тиче Скандинавије, тамо се запажа велик напредак и интерес за правну филозофију. Тзв. упсалска школа настоји да изгради нов поглед на централне проблеме правне науке, какав је, на пример, проблем објективности правне норме као суда вредности. Alf Ross налази негативан одговор на то питање, док Naess и Ofstad мисле да у поређењу са сазнајним судовима постоји само разлика у степену. Затим приказује Wedberg-ову анализу логичког састава правне норме. У Финској се појавило неколико млађих теоретичара од којих су најистакнутији Brusiin и Lahtinen. Први покушава да споји социолошку и догматску страну права и уноси антрополошко-социолошке и културноисториске елементе у проучавање права. Други доказује да је могућа само описна, а не и објашњавајућа, правна наука и тај став у духу емпиризма покушава да докаже испитивањем норме, става појединаца према њој итд.

Стеван Брачар

REVUE D'ECONOMIE POLITIQUE, Paris, Juillet-Octobre 1953. — Једна је од традиција овог старог француског часописа да сваке године посвети једну већу свеску економским и социјалним проблемима Француске у претходној години. Скоро по истоветном распореду, а махом и од истих аутора, сваке године су обрађена следећа питања: опште привредно стање Француске, новац и финансије, производња, трговина и транспорт и најзад социјална питања. Овогодишња свеска садржи читав низ чланака о економици Француске у 1952. Ко год жели да изучава привредни развој Француске у томе периоду, а нарочито резултате постигнуте у току извођења такозваног Пинеовог експеримента, наћи ће у овој збирци врло интересантне анализе и солидну документацију.

Novembre-Décembre 1953. — René Gonnard: *Quelques considérations sur les rapports de la liberté et de la propriété*. У овом чланку писац је продужио анализу односа између слободе и својине, коју је још пре више од три деценије скицирао у својој Историји економских доктрина. — Charles Gide: *La naissance de la „Revue d'économie politique“, vue à travers la correspondance de Charles Gide et Léon Walras*. Интересантна преписка између Валраса и Жида осамдесетих година прошлог века, објављена у овом броју, не само да илуструје борбу коју су имали да издрже покретачи овог часописа са ортодоксним економистима, већ и корисно може послужити за изучавање развоја економске мисли у том периоду. Приликом покретања овог гласила млађих економиста тежња је била да се једној периодичној публикацији пружи неутрално обележје. Оснивач лозанске школе који је заступао

математички правац, и оснивач немске кооперативне школе удружили су своје напоре и позвали на сарадњу претставнике аустријске психолошке школе, затим истакнуте економисте Енглеске, Немачке и Америке, у циљу унапређења економске науке. Из ове се преписке може запазити како су значајни теориски и доктринарни проблеми били обрађивани у овом часопису који још од свог постанка није хтео да веже своју судбину за једну одређену економску школу. — *Charles Penglaou: Aspects actuels du contrôle du crédit*. Писац изучава два вида контроле кредита: квалитативни и квантитативни. Квалитативни се поглавито односи на унутрашњу вредност самог новца. Идеални критеријум размене папира за извесну количину злата морао је бити напуштен. Аутор усваја класификацију Ж. Руефа на истинска права и лажна права, тј. кад поверилац може рачунати са сигурношћу да ће бити исплаћен, или, у другом случају, кад дужник неће бити у могућности да одговори својој обавези. На тој подели он заснива свој рад. Квалитативна контрола се врло тешко изводи, и због тога она сама не може да осигура привредну експанзију и пуно упослење. Треба тражити друга средства. Квантитативна контрола кредита оставља банкар у већу иницијативу у избору вредности које намерава да купи. Тиме несумњиво постаје већа опасност од лажних права. Писац затим наводи разне методе које треба да обезбеде гипкост и ефикасност квантитативне контроле која мора бити допуњена и другим привредним мерама. У сваком случају квантитативна контрола подразумева скоро увек појачање квалитативне контроле од стране даваоца кредита. Према томе ваља истаћи међусобну повезаност квалитативне и квантитативне контроле кредита. После тога изложено је неколико примера из праксе. Под насловом терапеутска примена контроле назначено је укратко као се законодавац постао у западним земљама да заштити улагача. „Пшеница је помешана са кукољом, истинска права са лажним правима“, каже писац у закључку. Затим је изложено разне фазе кроз које је прошла економска активност у току еволуције. На завршетку став му је одређенији и он се осврће на конкретне чињенице. Не може се порећи, вели он, да су банкарски чешће следовали стопама инфлационистичких манифестација, но што су их они проузроковали. Нездравој буџетској политици увек одговара рђава кредитна пракса. Уколико примењена средства, пропраћена другим привредним мерама, не пруже добре резултате, то значи да узроци поремећаја не леже у злоупотреби кредита. — *Pierre Maillet: Unité ou pluralité des cadres de comptabilité nationale*. Изучавање националног дохотка узело је последњих година врло широке размере. Конкретни радови претходили су теориским расправама. Национални доходак може се схватити као производ, приход или утрошак. Ни један од ових видова не преовлађује. Све зависи од тога да ли се узима у обзир производња добара, приходи становништва или потрошња. Метода процене у зависности је од аспекта који је узет као основа. Постоји све већа тенденција за изједначењем метода. Писац заснива своју критику на студији Економског савета европске организације „Нормализовани систем националног рачуноводства“. По овоме систему три су циља постављена: довођење у склад статистика, описивање једног стања и сарадња на изградњи једне привредне политике. Пре но што је приступио анализи ових питања, писац изражава сумњу да се изучавање националног рачуноводства може приказати у једном заједничком оквиру за све државе. Посматрајући први циљ, он примећује да се не сме занемарити теориска подлога. Национално рачуноводство требало би да послужи као оруђе економској анализи. С друге стране испитивање економске ситуације захтева одређивање једног квалитативног оквира. Изједначење метода има не-

сумњиво добрих страна. Али, прети опасност од доношења погрешних закључака кад се упоређења врше на основу метода привидно сличних и кад се не води рачуна о разликама у структури. Помоћу упоређења националног дохота између две земље може се упоредити било животни стандард било величина производње, у првом случају помишља се на благостање, а у другом на привредну моћ. Национални доходак је несигуран индекс благостања. Онда би само остало да упоредимо произведене количине, што такође постаје бесциљно у недостатку одређеног критеријума. Изградњи привредне политике придаје се све већа важност. Писац сматра да се она може остварити само уз помоћ једног модела који би био конструисан на бази економских теорија. Природа тог модела у зависности је од проблема који се изучава. Али, национални рачуни слабо се прилагођавају изградњи модела. Уопште узев, постојање једног јединог оквира за приказивање свих економских трансакција, заједничких неколиким земљама са различитом структуром, има много недостатака. На основу својих запажања писац закључује прво да је немогуће задовољити са једним јединим оквиром који на два сасвим различита начина користи националне рачуне, на име путем израчунавања више или мање глобалних количина које треба да претстављају економско стање и путем узимања статистика за моделе предвиђања. Један од фактора мораће се занемарити. Претпоставимо да се на једноме задржимо, тада долазимо до другог закључка да су изабране цифре тесно повезане за једну економску теорију. Међутим приказивања треба да буду тако подешена да их може користити свака економска школа. Овим се не доводи у питање значај радова Економског савета. Аутор је само хтео да истакне обазривост са којом треба оцењивати сложене појаве које су приказане у концизним формулама, затим нестабилност економских теорија и најзад потребу да национални рачуни данашњице послуже као статистичка основа економским теоријама будућности.

М. Ј. Ж.

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT CIVIL, Paris, № 4, Octobre-Décembre 1953. — *Michel Cachia*: *Спорови о сродству у француском праву*. Спорови о материнству и спорови о очинству нису у пракси подједнако чести. Материнство је уопште лако одредити, али очинство је каткад врло тешко утврдити. Може се само доказати негативно — искључење очинства, методом елиминације, мада је вероватно да ће наука ипак у догледно време успети да нађе метод за утврђивање очинства и на позитиван начин. Зато се спорови о сродству своде готово увек на спорове о очинству. Спорови о очинству су у последње време постали чешћи из правних (у вези са позаконјењем ванбрачне деце, усвојењем своје ванбрачне деце и др.), а још више из социјалних разлога. Поред осталог, развитак помоћи деци у породицама који олакшава терете издржавања деце наводи родитеље да се више интересују за своју рођену децу. Спор о сродству могуће је да се појави: 1) у облику сукоба брачног (законитог) и ванбрачног (незаконитог) сродства — очинства и материнства; 2) у облику сукоба више врста сродстава — а) у оквиру брачног (законског) сродства: брачног сродства оригинарног, брачног сродства позаконјењем и брачног сродства на основу адоптивног позаконјења и б) у сукобу адоптивног позаконјења и ванбрачног крвног сродства; и сл. За решење ових сукоба узимају се разни критеријуми: прво, хијерархија сродничких односа. Првенство се даје брачном крвном сродству. То је могуће, међутим, ако се у сукобу налазе сродства разних природа, напр. брачно крвно сродство оригинарно и брачно крвно сродство позаконјењем и сл., али ако постоји сукоб

сродстава исте природе или исте врсте, онда се између вероватних сродстава узима оно које је од највећег интереса за дете. Према томе, кад су у сукобу сродства различитих врста, интерес детета не може се узимати као критеријум за одређивање, али ако су у сукобу сродства исте природе и врсте, а недостају потребни елементи за сигурно утврђивање, узима се интерес детета као критеријум, тако да се одређује оно сродство које истовремено није невероватно а најкорисније је за дете. У закључку аутор констатује да француска судска пракса није у овим сукобима нашла дефинитивно решење. Принцип заштите интереса детета као критеријум за решавање сукоба сродства наилази на непремостиве тешкоће, нарочито ако се ради о сродствима различите природе. Долази се на крају до тога да се дозволи као могуће и готово неизбежно, у извесним случајевима, чак и кумулирање сродстава. Како се увек ради само о двома странама у поступку решења увек могу бити различита, пошто околности у којима се стране налазе нису никад исте. Дете би према томе могло редом и по вољи захтевати утврђивање сродства с истим успехом против различитих лица. Ово доводи до врло незгодне ситуације која се састоји у томе што се на тај начин пресудама о личном статусу даје релативан ауторитет. При решавању и овог питања интересу детета се даје првенствен значај. — *Christian Gavalda: Препород уговора о доживотном издржавању.* Иако је у класичном периоду буржоаског права уговор о доживотном издржавању сматран неименованим уговором, у новије време, почетком овог века, њему је, с обзиром на његов практични и правни значај, посвећена посебна пажња. Најважније питање је било одредити елементе који га разликују од сличних уговора, доживотне ренте и уговора о осигурању, као и одредити му објекат. Као опште гледиште усвојено је да је објекат овог уговора: обавезати неко физичко лице или установу да у натури снабдева друго физичко лице или групу одређених физичких лица свим што је потребно за живот, уз обавезу да друга странка за то унапред да одређену суму новца или неко непокретно или покретно добро. Ово снабдевање треба да одговара у сваком погледу добу и положају лица које се издржава. Каткад се одређује да се издржавано лице има, после смрти, и сахранити према обредима његове вере и уопште на пристојан начин. Данас, у периоду монетарне нестабилности и опадања вредности новца, овај уговор поново постаје предмет пажње и захтева се његово прилагођавање новим условима. Постоји тенденција да се овај уговор: а) саобрази новим условима, с обзиром на пораст цена животним потребама, и одреди му рок, и б) прилагоди новим условима станбене кризе, скупљој и реткој домаћој радној снази итд. Невоље усамљених појединаца, стараца и болесника, последице су модерног времена. Уговором о доживотном издржавању ова лица, у недостатку потпуног обезбеђења у облику државне социјалне заштите, могу се уговорно придружити заједници која се налази на средини између државе и појединца, а то је породица. На тај начин облигација из уговора о доживотном издржавању добија карактер сличан породичној обавези издржавања. То је она карактеристика коју овом уговору даје ново време. Оно што је усвојење за малолетника, уговор о доживотном издржавању делом је за остарела и болесна одрасла лица. На овај моменат писац расправе и мисли кад говори о препороду и обнови уговора о доживотном издржавању. Писац се затим посебно задржава на чиниоцима који могу да утичу на промене овог уговора, на двоструком карактеру, личном и квазипородичном, уговора о доживотном издржавању, улазећи у детаљна питања која се појављују у вези с овом материјом.